

Benka Gyula: a neveléstudomány kiemelkedő művelője

Benka Gyula a szabadságharc előtt egy évtizeddel, 1838. április 8-án Békéscsabán született, meghalt Szarvason, 1923 április 30-án. Szinte egész élete Szarvashoz kötötte. Pedagógus család gyermeke volt. Édesapja Benka György és nagybátyja Benka Ádám gimnáziumi tanárok voltak már Mezőberényben.

Benka Gyula elemi és középiskoláját Szarvason végezte. Kisdíákként Vajda Péter házában lakott. Eredetileg orvos szeretett volna lenni, de mert a Bach-korszakban itt nem érettségizhetett, a soproni teológiai főiskolára, innen pedig Pozsonyba, aztán Berlinbe ment, ahol filozófiai és nyelvészeti, sőt zenetanulmányokat is folytatott.

A békési esperesség szarvasi főgimnáziumához való meghívását elfogadva, 1862-ben Benka haza érkezett. Ettől kezdve 1908-ig volt tanára, illetve 1884-től igazgatója a gimnáziumnak és közben megszervezte a tanítóképzőt. Sokoldalú, haladó szellemű, színes egyéniség volt.

A társadalmi élet élénkítése és a jó ízlés fejlesztése céljából, tanári alkalmaztatásának első éveiben férfi-dalkört szervezett és azt közel két évtizeden át vezette is.

Mint végzett teológus többször fellépett tanártársaival váltakozva a templomi szószékben, a világi és egyházi zeneszerzeményeivel pedig nemcsak templomban, hanem hangversenyeken is örvendeztette a közönséget. Egyházi műveit sokan ismerték és játszották.

A nevelésnek és a nevelőképzésnek elméletileg is kiváló művelője volt. A neveléstudomány minden területét ismerte. Az ezekkel kapcsolatos cikkeit gyakran lehetett olvasni az iskola értesítőiben, amelyeket 1884-től ő szerkesztett. Nagyon ambiciózus ember volt. Nevelt, tanított szóban, írásban és zenében. Publicisztikájában demokrata nézeteit juttatta kifejezésre. Hangoztatta: „Valóban nevelni csak az képes, aki a maga nevelésében soha meg nem rendül, soha nem csügged és soha ki nem fárad.” Írásainak nagyobb része kéziratban maradt, munkásságát azonban feldolgozták.

Benka Gyula négy és fél évtizeden át folytatta lankadatlan kitartással nehéz hivatását. Nem csüggedett, mert hiszen minden tettének indító ereje a hazaszeretet volt és mert a művelődés nagy érdeke acélozta meg izmait.

A magyar nemzeti kultúra intézményei szolgálatában eltöltött munkálkodása nemcsak a főhatóság, hanem a király figyelmét is magára vonta. Ezért Benka Gyulát szolgálatának negyvenedik esztendejében a király a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntette ki, amelyet 1902. június 17-én a szakminisztérium részéről dr. Lukács György főispán tűzött az ünnepelt mellére a főgimnázium zsúfolásig megtelt tornacsarnokának ünnepelő közönsége előtt. E szavak kíséretében: „Kívánom, hogy a Mindenhatónak annyi áldása szálljon ősz fejére, ahány művelt magyar hazafit ő édes hazánknak felnevelt. Viselje mélyen tisztelt igazgató úr, Ő Felsége legmagasabb kegyelmének kitüntető jelvényét, viselje nagyon sokáig, viselje egészségben és boldogságban „..” Benka Gyula a szarvasi Ótemetőben pihen.

Benka Gyula emlékszobra
a volt evangélikus gimnázium udvarán

Gruber Ferenc dr.: híres magyar fűnemesítő

Dr. Gruber Ferenc 1905. március 13-án született Székesfehérvárott, meghalt 1971. december 31-én. Nyugszik Szarvason. Édesapja az első világháború legelején elesett és így özvegy édesanyja nevelte, de serdültebb korától fogva maga tartotta el magát tanítással és alkalmi dolgozatok készítésével. Gimnáziumi tanulmányait a székesfehérvári Szt. István Gimnáziumban végezte, majd pedig a debreceni Gazdasági Akadémián végzett kitüntetéses eredménnyel. 1928-ban a keszthelyi Gazdasági Akadémián fizetéstelen gyakornokként dolgozott, ahonnan rövidesen a magyaróvári Gazdasági Akadémiára került ugyanilyen minőségben. A szolgálati fokozatok megtartásával (gyakornok, tanársegéd, segédtanár, intézeti tanár) ugyanitt rendkívüli tanár lett.

Akadémiai működése alatt elvégezte a Közgazdasági Egyetem mezőgazdasági osztályát, majd a Műegyetem mezőgazdasági karán 1937-ben summa cum laude doktorált. Igen fiatalon a Felsődunántúli Zöldmezőszövetség és a Mosonmegyei Gazdasági Egyesület vezetője lett. Ez alatt az idő alatt mintegy 2000 ha gyepet telepített és kb. 8000 ha magfű és here állott felügyelete alatt (6 vármegye területén).

A Gazdasági Akadémián, majd pedig jogutódain a Mezőgazdasági Főiskolán, illetve az Agrártudományi Egyetem mosonmagyaróvári osztályán a növénytermesztési tanszék professzora lett. A szakoktatás átszervezésével rendelkezési állományba helyezték, 1950-ben a Kísérletügyhöz került, illetve 1953-ban a szarvasi Öntözési Kutató és Talajjavítási Intézetbe (később ÖRKI, majd ÖKI), ahol élete végéig dolgozott azt a néhány hónapot kivéve, amikor egy állami gazdaságba helyezték, ezt azonban sikeresen megfellebbezte. Pályája elején a Kisalföld, később nagyobb részt a Nagyalföld gyepgazdálkodásával foglalkozott. Kutatóként rendkívül termékeny az az időszak, amit Szarvason töltött. 9 államilag elismert nemesített fűfajta, 18 szakkönyv és mintegy 600 szakcikk tanúskodik erről. Számos könyve társszerzőkkel együtt jelent meg. Cikkei többek között a következő folyóiratokban található meg: „Öntözéses Gazdálkodás”, „Vízgazdálkodás”, „Magyar Mezőgazdaság”, „Vízügyi Közlöny”, „Kísérletügyi Közlöny”, „Növénytermelés”, „Gazdálkodás”. Azonkívül írt a szakoktatás számára még

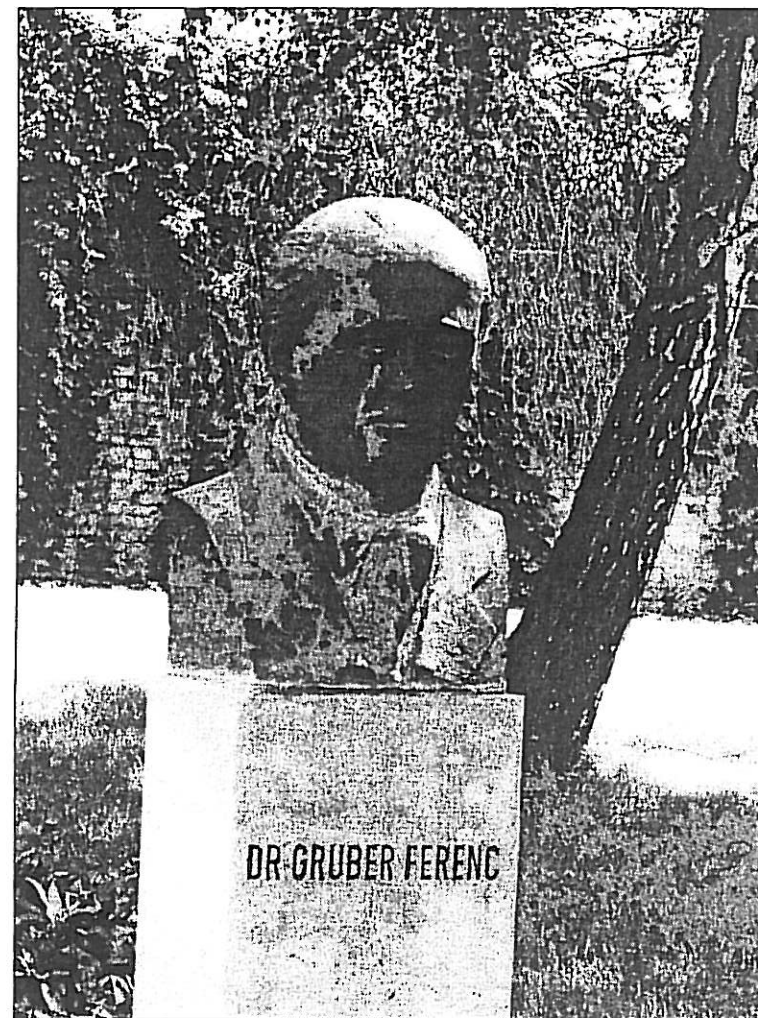
professzor korában jegyzetet, majd pedig a mezőgazdasági technikumok tankönyvének egyik fejezetét: „Rét és legelőgazdálkodás és a vetőmag” címmel. A kutatási eredményeken kívül azok gyakorlati elterjesztése is rendkívül fontos volt számára, ennek érdekében még idős korában is oldalkocsis motorkerékpáron járta a mezőgazdasági üzemeket.

Akárcsak pályája elején, később is fontos volt számára a szakmának többé-kevésbé társadalmilag minősíthető szervezetekben való támogatása. Így irányítója lett a Békés, valamint Csongrád megyei Legelőjavító Operatív Bizottságnak. Országos szaktekinélynek számított, akinek döntő szava volt országos szintű gyepgazdálkodási kérdésekben. Tagja volt a Földművelésügyi Minisztérium keretén belül alakult Országos Legelőjavító tanácsnak.

Későn házasodott, felesége is a szarvasi Fajtakísérleti Intézetben dolgozott tudományos munkaerőként. Vérbeli utóda nem volt, de számos tanítvány és a szakterületén dolgozó új generáció az ő eredményein és példáján nőtt fel.

Közvetlen munkatársai közül dr. Janovszki János és Sztancsik György ma is mesterüknek tekintik dr. Gruber Ferencet, Feri bácsit.

Dr. Gruber Ferenc gyakorlati munkáját - emberi problémák miatt - nem végezhetette zavartalanul. Fajtajelölteit nem nevezhette el szabadon, saját nevével, csupán „G” jelzéssel láthatta el. Szerepe volt ebben a származásán túl annak is, hogy egyszer összetűzésbe került (1946-ban) a beszolgáltatási hatalommal, ezért meghurcolták, megalázták és elbocsátották állásából. (Volt Keszthelyen segédmunkás is, utána Szarvasra kerülvén már érdemi kutatói feladatot kapott. A múlt azonban mégis kísérté, bár a nemesítő telep vezetője is lett, kandidátusi disszertációját nem készíthette el. Munkásságának elismeréseként Fleischman Rudolf díjjal tüntették ki.

Dr. Gruber Ferenc szobra a szarvasi Bolza-kastély parkjában

